

FREDET

BYGDEBORG

JERNALDERSAMFUNNET

I eldre jernalder bodde det antakelig ikke mer enn et par tusen mennesker på hele Eiker. De bodde på et lite antall gårder som var ryddet sentralt i bygda, kanskje mer enn rundt 80 i alt.

Det var et bondesamfunn der folk livnærte seg av jordbruk og husdyrhold, men der ressursene i utmarka også var viktig - den ble brukt til jakt og fiske, til bærsanking og som beitemark.

Skogen ble brukt som tommer, til brensel og gjerder og til kullbrenning - og i myrene kunne det være verdifulle jernmalm. Arkeologiske funn fra «romersk jernalder» (0 - 400 e.Kr.) på Eiker tyder på at samfunnet var dominert av en velstående krigerklasse. Funnene viser også at det en har hatt kontakt med omverdenen og utvekslet verdigjenstander og handelsvarer - også med det europeiske kontinentet. Jern og pelsvarer var ettertraktede varer der. De som kontrollerte slike ressurser hadde makten i samfunnet.

BYGDEBORGER I ØVRE EIKER

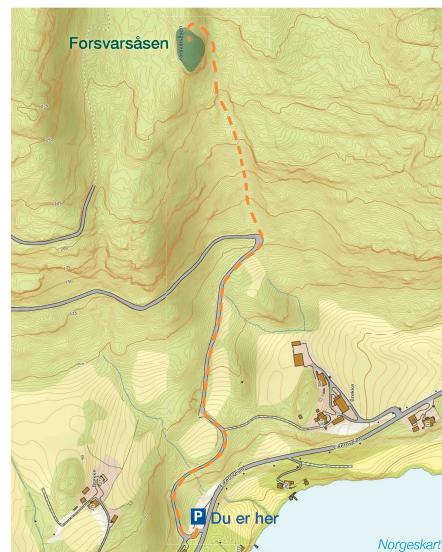
Les mer om borgene på Rotary sin nettside ved å scanne QR-koden.

FORSVARSÅSEN VED BREKKE

Borgen ligger omtrent 245 m.o.h. i en stupbratt ås rett øst for Brekke-gårdene. Mot nord og øst er terrenget slakere. Lengden på muren er totalt 50 m, bredden er 2-4 m og høyden 1-2 m. Mot nord og øst er muren egentlig en jordvoll som er bygget over en fylling av bruddstein. Borgen dekker et område på 60 x 40 m.

Fra borgen er det god utsikt over Eikeren og Fiskumvannet, og det er også fri sikt mot Jungerborgene og området til området rundt Vestfossen. Gunhildrudskansen ligger på motsatt side av Eikeren, og det er nærliggende å tenke seg at begge disse anleggene har vært brukt til å overvåke og kontrollere ferdselen langs dette vassdraget.

Det har aldri blitt foretatt arkeologiske undersøkelser på eller rundt borgen, så det er vanskelig å si noe om hvilke andre funksjoner den eventuelt kan ha hatt.

FREDET KULTURMINNE

Disse røysene er automatisk fredede kulturminner. Det er ikke tillatt å fjerne stein fra røysene eller skade dem på annen måte. Hugging av trær og fjerning av vegetasjon må gjøres på en slik måte at den ikke blir skadet. Det må heller ikke settes opp ting i nærheten som skjemper kulturminnet.

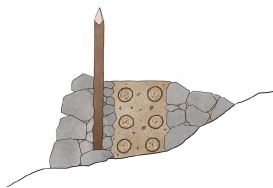
HVA VAR EN «BYGDEBORG»?

Dette er anlegg fra forhistorisk tid, og ingen kan si sikkert hva de har blitt brukt til.

Tradisjonelt har det vært vanlig å anta at de først og fremst har fungert som forsvarsverk, og dermed har navnet «bygdeborg» blitt innarbeidet. Nyere forskning og teorier åpner imidlertid for at disse anleggene også kan ha hatt andre funksjoner.

Få av anleggene er datert, men mest sannsynlig har de vært i bruk i «romersk jernalder», det vil si fra år 0 og fram mot 400 til 500-tallet. Steinene vi ser i dag er rester av den nederste delen av forsvarsverket. Oppå steinmurene har det vært høye palisader av treverk.

Illustrasjonssnitt av hvordan muren til en bygdeborg kan ha sett ut.

Fleire av borgene er anlagt på steder som ville ha egnet seg dårlig dersom hensikten var å forsvare seg mot en hær av profesjonelle krigere. Rundt omkring finnes det koller og åsrygger som ligger høyere enn borgen - der kunne bueskyttere ha stått trygt og beskytt borgen med brannpiler.

Arkeologiske undersøkelser viser at ressursene i utmarka ble utnyttet på den tida borgene var i bruk. Det kan derfor tenkes at de har blitt brukt til å beskytte beitende kveg, men også til å oppbevare skinn og pelsverk, metaller og andre verdifulle varer. Borgene kan ha blitt lagt på utilgjengelige steder for å hindre tyver i å trenge inn, men også fordi det ga muligheter for å signalisere ned til bygda dersom en trengte hjelp og forsterkninger.

Borgene kan også ha vært plasser der det foregikk varebytte, kanskje i form av seremoniell utveksling av gaver. Det kan også tenkes at andre former for seremonier har funnet sted der, for eksempel rituelle kamper eller innvielse av ungdommen i de voksnes rekker.